

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Triple Sec „Zondag“ per Literflesch . . . f 3.50
 „ 1/2 „ . . . f 1.80
 „ 1/4 „ . . . f 0.95

Firma J. ZONDAG
 Fabriek van fijne Likeuren
 Laan 16 en 18^A - DEN HAAG - Teleph. 3209

INHOUD: In Memoriam. — Huldeblijk wijlen Mr. C. Th. van Deventer. — Bekendmaking. — De Inl. Nijverheid in Ned. Indië. — Voordracht over de Javaansche Kunst. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

huldiging zouden willen deelnemen, daartoe in de gelegenheid te stellen.

In overeenstemming met het geestelijk testament van den overledene (Gids, December 1915) koestert het Bestuur van het Kartinifonds den wensch om diens nagedachtenis te eeren door het oprichten van eene school voor voortgezet onderwijs voor meisjes, uitlopende in een cursus tot vorming van vrouwelijke leerkrachten, waaraan een internaat verbonden zal zijn.

Leden der Vereeniging „Oosten West“, die aan deze huldiging wenschen deel te nemen, worden uitgenoodigd hunne gaven te zenden aan den Penningmeester onzer Vereeniging, den heer A. A. C. Harting, Buij's Ballotstraat 15, Den Haag. De ingekomen gelden zullen in „Het Koloniaal Weekblad“ worden verantwoord.

Namens het Hoofdbestuur,

C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorzitter.
E. F. GROOSS, Secretaris.

BEKENDMAKING.

De bijzondere aandacht van belanghebbenden en belangstellenden wordt andermaal gesteld op onze serie boekjes, uitgegeven ten behoeve van hen, die voor zich of voor hunne zoons of pupillen, zich op de hoogste wenschen te stellen van den werkring en de vooruitzichten, verbonden aan verschillende betrekkingen in Nederlandsch-Indië, en hoe zich daarvoor te bekwamen.

Reeds verschenen van deze serie:

1. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
2. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
3. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
4. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
5. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederl.-Indië.
6. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederl.-Indië.
7. De Vooruitzichten van den Ned. arts in Ned.-Indië.
8. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië.
9. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.

Eerstdaags zal verschijnen een boekje, betreffende den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië en een boekje betreffende de bergcultures is in bewerking.

Zij zijn voor matigen prijs van f 0.15 tot f 0.40 verkrijgbaar op het kantoor van den inlichtingendienst van de Vereeniging „Oost en West“ te 's-Gravenhage, Heul-

straat 17, zoomede bij de Firma Martinus Nijhoff en door tusschenkomst van andere boekhandelaren.

Overigens kan men zich om inlichtingen wenden tot bovengemeld kantoor.

HET DAGELIJKSCH BESTUUR.

De Inlandsche Nijverheid in Ned.-Indië.

Den 29en April j.l. werd door de Vereeniging „Oosten West“ in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis te Den Haag een bijeenkomst gehouden, waarin de heer Dr. H. J. Lovink, Directeur van Landbouw in Ned.-Indië, een causerie hield over de Inlandsche Nijverheid.

Bij afwezigheid van den Voorzitter, den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, opende de Onder-Voorzitter der Vereeniging, de heer R. Zuyderhoff, om 8 uur n.m. de bijeenkomst met een kleine inleiding en gaf daarna het woord aan den heer Lovink.

De groote belangstelling, welke de Inlandsche nijverheid in den laatsten tijd geniet en de onbekendheid bij velen met de denkbeelden der Regeering op dit gebied, hebben spr. er toe geleid dienaangaande iets mede te deelen in dit milieu van belangstellenden.

Na er op gewezen te hebben, dat in de vijftiger en negentiger jaren van de vorige eeuw een beweging ten gunste van de Inlandsche nijverheid opgelaaid was en weer teniet ging, vestigt spr. de aandacht op den grooten, blijvenden drang omstreeks het begin van deze eeuw, om iets ter bevordering daarvan te doen en de verwachting, dat de oplossing van Regeeringswege zoude komen. In verband hiermede herinnert spr. aan het werk van de heeren Rouffaer, Abendanon en Jasper. Van hooger hand bleef men echter talmen, omdat verschillende stroomingen merkbaar waren en in het algemeen de meening heerschte, dat pogingen tot opbeuring toch niet veel zouden helpen.

Eerst veel later kwam metterdaad de Regeeringsbemoediging door de oprichting van de ambachtsscholen met drie-jarigen cursus te Batavia, Soerabaja en Semarang, met drieërlei doel: 1o. om Inl. jongelingen tot praktische ambachtslieden op te leiden; 2o. om centra te stichten tot steun en advies voor de bestaande nijverheid; 3o. om leerkrachten op te leiden voor later te stichten kleine scholen. Tot die ambachtsscholen werden slechts jongelieden toegelaten, die de Inl. scholen 2e kl. hadden doorloopen.

De toelooop der leerlingen was dadelijk bijzonder groot, maar bestond voor een groot gedeelte uit jongelieden, die op deze scholen eigenlijk niet thuis behoorden, omdat zij niet uit het goede milieu kwamen. De aanvankelijke resultaten waren dan ook niet bevredigend; de jongelieden bleken na de opleiding te klein voor een tafellaken en te groot voor een servet. Zij vonden meestal hun weg als tekenaar op technische bureaux, waar zij als goedkope werkkrachten zeer gewild zijn. Voor ambachtsman deugden zij niet, omdat zij niet uit een werkmansmilieu kwamen; voor onderwijzer evenmin, omdat zij daartoe te weinig ervaring en kennis bleken te bezitten.

Geleerd door de ervaring, is men toen op het denkbeeld gekomen, dat voor het opleiden van ervaren handwerkslieden beter zou zijn dadelijk eenige kleine scholen in de desa's op te richten, waar het onderwijs eenvoudiger en praktischer zou zijn en de jongelieden in hun milieu konden blijven. De drie grotere scholen konden als centra blijven dienen, terwijl, door dan alleen jongelieden toe te laten, die van de 1e kl. scholen komen, het peil der leerlingen kon worden verhoogd. Uit de leerlingen dezer scholen zullen jaarlijks de 10 besten worden uitgekozen, om, na een driejarige praktische opleiding op de groote werkplaatsen te Soerabaja, Madioen en Bandoeng te kunnen worden benoemd tot hulp-onderwijzers aan de kleinere scholen. Indien dit voldoet, kunnen er meerdere kleine scholen worden opgericht en deze langzamerhand onder Inlandsche leiding komen, gecontroleerd door een Europeesch ambachts-onderwijzer.

In Memoriam.

J. C. VAN RIJN. †

Dezer dagen ontvingen wij de droeve tijding van het overlijden op 15 April j.l. van den heer J. C. van Rijn, oud-officier van de administratie der Marine, die reeds van de oprichting af als secretaris-penningmeester van de Afdeling „Breda en Omstreken“, altijd met hart en ziel het doel en streven der Ver. Oosten West heeft helpen bevorderen. Vooral in den beginne was dit, bij gebrek aan medewerking door geringe belangstelling in alles wat Ned.-Indië aangaat, dikwijls lang geen gemakkelijke taak. Toch bleef deze trouwe arbeider volharden. Na zijn welbesteed leven, roepen wij hem met groote erkentelijkheid toe:

Rust in vrede.

A. DE WILLIGEN. †

Op 20 April j.l. ontviel ons, door den dood, onze geachte Voorzitter, de heer A. de Willigen, op 66-jarigen leeftijd. De overledene was oud-majoor der infanterie van het N. O. I. leger en, sinds de oprichting van onze Afdeling, daarvan lid, de laatste jaren Voorzitter. De eenvoud en welwillendheid zelve, was hij bemind door allen, die hem kenden. Onze Afdeling treft dan ook een groot verlies door zijn afsterven.

De Secr.-Penningm. der Afdeling Nijmegen:
F. E. LUITJES.

Huldeblijk wijlen Mr. C. Th. v. Deventer.

Het Bestuur van het „Kartinifonds“ heeft het initiatief genomen tot huldiging der nagedachtenis van den heer Mr. C. Th. van Deventer en o.m. ook het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oosten West“ uitgenoodigd om de leden onzer vereeniging, die aan deze

PERRY & CO. Dekstoelen Hut Mail koffers Vouwstoeltjes, enz. HOOGSTRAAT 20.

Thans tellen we drie grootere en drie kleinere ambachtsscholen op Java en een te Koeta-Radja. Ook deze laatste vallen zeer in den smaak der leerlingen en geven hoop op goede resultaten.

Wat het nijverheidsonderwijs betreft, herinnerde spr. er aan, hoe in den laatsten tijd de aandacht werd gevestigd op de Kantindustrie ter Sumatra's Westkust, door de bestuursambtenaren en hunne dames, die hier en daar Kantwerk-scholen oprichtten, welke bewezen, dat de Inlandsche vrouwen voor dezen tak van kunstnijverheid veel aanleg hebben. Toen het ter beoordeeling aan deskundigen in Nederland toegezonden werk iets goeds deed verwachten, werd onlangs mevrouw van der Meulen-Nulle, oud-Directrice der Haagsche Kantschool, van Regeeringswege uitgezonden, om het onderwijs te organiseren en op moderne leest te schoeien.

Terloops deelde spr. nogmede, dat hij, bij een bezoek aan een tentoonstelling in Frankrijk, in de Russische afdeling voor kantwerk bespeurde, dat de in Rusland gevolgde methode dezelfde was, als die welke thans op Sumatra in toepassing wordt gebracht.

Ter bevordering der vlechtindustrie is te Tasikmalaja een vlechtschool geopend, onder leiding van den heer Huysman, die eerst verschillende bestaande inrichtingen van dien aard in Europa had bezocht, en nu zal trachten de daar bestaande mooie techniek te bewaren en van die school een centrale voorlichtingsinrichting ook voor oudere vlechters te maken. De resultaten van een en ander moeten nu worden afgewacht.

De Inl. pannbakkerij had reeds lang vrij grooten omvang; maar de kwaliteit liet vaak te wenschen over. Dit was aanleiding voor de Regeering om een Eur. deskundige te doen uitkomen, in staat om, als wandelleeraar, de Inl. pannbakkers voor te lichten. Het mocht een twaalftal jaren geleden gelukken, zoo'n deskundige te vinden, die, na verschillende bakkerijen, ook in Duitschland, te hebben bezocht, aan het werk toog. De resultaten zijn niet onbevredigend, de laatste rapporten zelfs zeer gunstig; de moderne ovens verrijzen bij twintigtallen, door de Inlanders zelve gebouwd. Men stelt thans pogingen in het werk om voor deze producten een goede afzetmarkt te vinden en daartoe een verkoopcentrale in te richten.

Ook het Inl. pottenbakkersbedrijf is in Ned.-Indië zeer verbreid. De Reg. heeft nu onlangs van verschillende plaatsen de grondstof en het product, ter beoordeeling naar een paar bekende fabrieken hier te lande gezonden. Toen het oordeel luidde, dat de grondstof nog beter was dan de Nederlandsche, heeft de Regeering een goed werkmeester uitgezonden, die, evenals bij de pannbakkerij, moet nagaan wat in deze gedaan kan worden. Later zullen nog andere deskundigen worden uitgezonden; een pottendraaiersschool en tegelbakkerijen staan op het programma, doch dit is nog toekomstmuziek. Ditzelfde geldt ook voor de goud-, zilver- en ijzerindustrie.

Naast deze eenvoudige praktische voorlichting, is er echter ook behoefte aan meer wetenschappelijke, technische voorlichting. Wanneer b.v. de deskundige vakman staat voor een menging of wijziging van grondstoffen, welke hij niet kan beoordeelen, zal naast hem iemand in staat moeten zijn dergelijke moeilijke vraagstukken op te lossen. De Regeering heeft goed gevonden een jong Eur. Technoloog-Scheidkundige als z.g. „nijverheids-consulent" aan te stellen, die in Augustus a.s. naar N.-I. zal vertrekken.

Verder wordt er over gedacht, om een coöperatieve cassafabriek op te zetten. Dit eischt echter een f25 à 26.000. Bij Bandoeng bestaat wel zulk een fabriek, maar deskundige leiding is noodig, omdat eersterangsproduct gewenscht is. Te Koeta-Radja bestaat een coöperatieve olie-fabriek; men tracht dit inlandsche product in den handel te brengen.

Ziedaar — zegt spr. — iets van hetgeen we doen en doen willen. Ons streven is het, het product te verbeteren. Dit is niet gemakkelijk, doch we zullen ons niet laten ontmoedigen. Ook in Nederland gingen dergelijke pogingen niet altijd vlot, omdat ook hier de kleine man niets uit zichzelf doet. De verbeteringen op landbouwgebied dateeren ook hier te lande pas van de laatste 30 à 40 jaren en moesten óók van buitenaf (van den niet-boer) komen.

Gaat men na wat in Nederland zich op dit gebied heeft ontwikkeld, dan voelt men, dat het verkeerd is te denken; in Indië komt daar toch niets van. We moeten verder gaan, er geld voor over hebben, het eigen initiatief bij den Inlander aankweken. Het is noodzakelijk, dat de Regeering zich met een en ander blijft bemoeien en de hand legt op de rechte deskundige vakmannen, om de verbeteringen voor te bereiden en populair te maken: de Inlander is slim genoeg en ziet dadelijk of hij met een deskundige te doen heeft, en die alleen vertrouwt hij. Er is op dit gebied zeer veel te doen en spr. hoopt, dat ook de mannen, die na hem zullen komen, in deze den steun der Regeering zullen hebben.

Na de pauze werd gelegenheid tot debat gegeven, waarvan door eenige aanwezigen gebruik werd gemaakt.

De heer Mr. J. H. A. B e n d a n o n wil, alvorens zijn opmerkingen te maken, den inleider grooten dank zeggen voor het heden avond gesprokene, vooral voor zijn slotwoorden. De Inleider moet zijn opmerkingen niet als critiek opnemen, maar als een poging om ook een duit in het zakje te doen, ten einde aan den bloei van Indië mede te werken.

De slotwoorden van den Inleider hebben spr. zeer getroffen, omdat zij niet overeenkwamen met hetgeenvooraf ging. Indien de heer Lovink over den achterhoek van Drenthe gesproken had, dan waren zijn woorden juist geweest, maar niet voor Insulinde, waar miljoenen menschen op een vooruitgang wachten, die zij voor eeuwen reeds bezaten, doch die teniet ging. Raffles schreef reeds een eeuw geleden, toen het onmogelijk was iets uit Europa aan te voeren, dat er op Java een soort katoen geweven werd, involdoende hoeveelheid om er het geheele leger mede te kleeden; te Semarang bestonden toen 5 werkplaatsen met 70 à 80 werkheden; alles voor het leger van 15000 man werd toen in Indië gemaakt. In die vorige eeuw is dus geschied, wat men meent, dat nu niet kan geschieden. Reeds vóór dien tijd, in 1799, schreef Dirk van Hogendorp, dat op Java van de klappervezel goed inlandsch touw kon worden gemaakt, tot de zwaarste kabel-touwen toe, genoeg om al onze schepen van touw te voorzien.

Wat Indië noodig heeft is, dat de bevolking in de gelegenheid gesteld worde, om alle bedrijven grondig te beoefenen. Want alle bedrijven worden er beoefend, maar niet grondig. Dit laatste hebben zij niet geleerd, daartoe missen zij de werktuigen. Als dit in Europa zoo was, zou men er schande over roepen. Men heeft nu inrichtingen in het leven geroepen, waar onderricht te verkrijgen is, maar men moet ook de werktuigen in het bereik van het volk stellen. In Oostenrijk heeft men geregeld Gewerbeförderungs-tentoonstellingen, waar de kleine man niet alleen het nieuwste ziet, doch in de gelegenheid gesteld wordt de nieuwste werktuigen op eredit te koop. De Inlander kan ze kopen. Het creditwezen is vooruitgegaan, niet dank zij der Regeering, maar dank zij den spaarzin van de Inlanders. De Inlander is spaarzaam, de postspaarbank wijst f2.000.000 in-

leggelden aan, de desa-loemboengs bevaten voor f20.000.000 aan rijst, de afdelingsbanken bloeien. Spr. stelt zich voor, dat een groote schrede voorwaarts zou gedaan zijn, indien de nieuwste werktuigen onder het bereik der Inlanders worden gebracht.

Wat de Inlander ook vooral noodig heeft is economisch besef, technische kennis en bedrevenheid in het organiseren van ondernemingen. Indien het onderwijs ten doel had economische ontwikkeling te brengen, dan zou men in Indië wonderen zien gebeuren. De heer Lovink, die in Nederland alles bereikt heeft bij den conservatieven landbouwer, zal ook in Indië slagen, indien hij blijft beproeven.

Wat de Regeering doet is heel mooi, maar het gaat niet ver genoeg: hare aandacht moet de geheele Inl. nijverheid omvatten. Spr. noemt b.v. de vezelstoffen, waarvan de Inlander de bereiding niet goed kent. Jaarlijks worden er voor een paar miljoen gulden aan jutezakken uit Britsch-Indië ingevoerd. Waarom worden die niet in ons Ned.-Indië zelf gemaakt? De laatste tentoonstelling heeft bewezen, dat de grondstoffen ook op Java te kweken zijn, maar men moet de menschen aan goede weefwerktuigen helpen *).

Zoo is het met alle nijverheidsproducten. De Inlanders maken alles, maar gebrekkig. Waarom niet verbetering aangebracht in alle reeds bestaande industrieën?

Wanneer men alles aanvat, waar dit mogelijk is, zal men — zoo meent spr. — wonderen zien, met als onmiddellijk gevolg, enorme vermeerdering van inkomsten.

De heer I s o wil niet in debat treden, doch alleen vragen wat de Inleider meent met zijn gezegde, dat de jongelieden, na drie jaren ambachtsschool-opleiding, te klein zijn voor een tafellaken en te groot voor een servet.

De heer A b d o e l l a h verzoekt te mogen opmerken, dat de kleinere ambachtsscholen niet alleen op Java en te Koeta-radja bestaan, doch dat er ook een is te Fort de Kock. Spr. begrijpt niet goed het belang van de oprichting der kleinere scholen in de desa's, waar het materiaal zoo gering is, terwijl de leerlingen op de grootere plaatsen meer praktisch werkzaam kunnen zijn.

Mevrouw van Beresteijn-Tromp vraagt, nu spreker onder „Inl. nijverheid" ook de kunstnijverheid, als huislijft beoefend, begrijpt, blijkens hetgeen hij mededeelde over kant- en vlechtwerk, of de Regeering van plan is ook voor de vele andere takken van inheemsche kunstnijverheid maatregelen te treffen, daar spoedig ingrijpen en reorganiseren hiervan dringend noodig is, wil de volkskunst niet geheel verloren gaan.

De heer v a n K o l zegt, dat de eenvoudige landbouw niet meer in staat is de bevolking op den duur te voeden, de productie moet vermeerderd worden door de groote industrieën, ook in Nederl.-Indië. Hierbij moet geen vnzucht voorzitten, doch alleen het belang van het Inlandsche volk en daarom moet de Regeering er zich voorspannen. Groote industrieën komen overal door; het begin is moeilijk, maar dien moeilijken tijd hebben alle volken doorgemaakt. Het kan in Indië, vooral onder leiding van een man als de heer Lovink. In Nederland heeft de heer Lovink het gekund, in Indië zal hij het ook kunnen.

Spr. haalt Japan als voorbeeld aan, waar hij juist geweest is om die ontwikkeling te bestudeeren. Wat daar kon, kan in Ned.-Indië ook. De Japanners hebben veel rasovereenkomst met onze archipelbewoners; ook daar heerschte indolentie bij het volk, doch de groot-industrie vordert er met reuzenschreden. En ziet eens — zegt spr. — wat de Japansche Regeering in Korea bereikte. Daar bracht zij in een tiental jaren op industriegebied meer tot stand, dan wij in drie eeuwen in Insulinde. De wantoestand in ons Indië, die men daar aan omnacht toeschrijft, wordt in Japan dan ook steeds meer besproken.

Het behoeft niet zoo te blijven: wanneer men het ernstig meent met de ethische politiek, kan men alles bereiken, en spr. zou den heer Lovink kunnen benijden om de schoone taak, die hem nog wacht. Spr. roept den heer Lovink toe: Heb geloof in uw taak; geloof en gij zult slagen.

De heer A b e n d a n o n verzoekt aan zijn opmerkingen nog te mogen toevoegen, dat behalve aan werktuigen, de Inlander ook moeilijk aan goede materialen kan komen.

Bij de beantwoording der sprekers zal de heer Lovink zich niet aan de volgorde houden. Spr. wil eerst de gedane vragen beantwoorden.

Den heer I s o wil hij antwoorden, dat de jongelui, die van de tegenwoordige grootere ambachtsscholen komen, niet geschikt zijn voor gewoon ambachtsman, omdat zij te veel theorie geleerd hebben, en niet voor opzichter en onderwijzer, omdat zij te weinig praktische ervaring hebben opgedaan.

Den heer A b d o e l l a h doet spr. opmerken, dat er op de drie grootste plaatsen reeds ambachtsscholen bestaan, dat de beste leerlingen van die scholen ook nog 3 jaren praktisch werken op de groote werkplaatsen. Er zijn echter veel scholen noodig, om de geheele bevolking te bereiken.

Spr. geeft toe, dat hij bij de opsomming der ambachtsscholen, die te Fort de Kock heeft vergeten.

Aan Mevrouw van Beresteijn-Tromp vraagt spr. te willen overwegen, dat niet alles tegelijk kan geschieden. Misschien zijn er menschen, die dat kunnen bereiken, maar de ervaring heeft geleerd, dat men niet de te nemen maatregelen voorzichtig moet zijn en de geschikte personen moet vinden om ze uit te voeren. Vooral in Indië is dit laatste moeilijk, omdat die personen met taal en zeden der bevolking bekend moeten zijn en er langen tijd voorbij gaat, vóór zij dat zijn. Mislukt een maatregel, dan is het vertrouwen geschokt en alles verloren.

De heer v a n K o l, met zijn enthousiasme, heeft punten nangeroerd, waarvan spr. vooruit gezegd heeft, dat hij ze niet wilde behandelen, omdat voor de groot-industrie een commissie benoemd is en spr. daarover thans niet kan spreken.

De heer A b e n d a n o n heeft allerlei gezegd, maar bovenal, dat spr. wonderen zou doen. Als dat mogelijk ware, zou spr. wel het meest verheugd zijn, maar als verantwoordelijk persoon kan hij niet zoover gaan als velen wenschen. Voorzichtigheid is noodig.

Vóór men met een verbetering begint, moet men eerst de geschikte vakleiders hebben gekweekt. Vóór men fabrieken zet, moet het product van de eerste kwaliteit zijn, en dit moet men eerst bereiken door leiding en voorlichting. Dit alles moet voorzichtig gebeuren, ook al om het moeilijk te overwinnen wantrouwen van den Inlander. Toen men b.v.

*) Ik meen wel eens gehoord te hebben, dat er pogingen gedaan zijn om den Inlander over te halen, de jute als tusschen-gewas te kweken, maar, dat hij daarvoor bedankte om de eenvoudige reden, dat hij met de jute slechts f 16.— kon verdienen, terwijl zijn katjang hem ruim f 40.— per grond-eenheid opbracht.

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.
2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 13 jaar. Opleiding voor H.B.S. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.
3. Meisjesschool voor leerlingen van 12 tot 16 jaar. Onderwijs in vreemde talen door leeraressen met middelbare bevoegdheid.
4. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzeres voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzeres 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor handwerken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.

Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directeurs resp. directrices van de genoemde scholen.

Middelbare School v. Handel en Administratie. LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 'S-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSTRA.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

G. J. EENINK. In- en Verkoop van Antieke Meubelen.

Specialiteit in het vervaardigen van
IMITATIE-Antieke Meubelen.

Fabriek: **Bonistraat 2, DEN HAAG** Magazijn: **5 Heerenstraat 5**
bij de Malakkastraat. MEUBELMAKERIJ.

bij de volks-thee-cultuur verbeteringen poogde in te voeren, vroeg de Inlander: „zijn dat wel verbeteringen en zijn die wel uitsluitend in ons belang' en eerst zeer langzaam kon dit wantrouwen worden overwonnen.

Er was een tijd, dat er Abendonons en van Kols aan het roer zaten, die alles maar gauw wilden laten gebeuren en de uitvoering maar opdragen aan mannen, die voor hun taak niet berekend waren, doch de opvolgers hebben gezocht om dit voorbarig werk.

Spr. geeft toe, dat we achter zijn geraakt, maar wat verwaarloosd is, kan niet met één slag worden ingehaald. We moeten voorzichtig, geduldig, maar onverdroten doorgaan, om te bereiken, dat de Inlanders zullen kunnen zeggen: wat wij goeds kregen, hebben wij aan Nederland te danken. Men heeft thans in Nederland de overtuiging gekregen, dat er met de Inlanders wel iets te bereiken is, maar laat ons bedenken, dat overijling het grootste nadeel is. Spr. hoopt in een latere bijeenkomst der Vereeniging „Oost en West" nog eens in de gelegenheid te zijn om meerdere goede resultaten te vermelden.

De Voorzitter zegt den heer Lovink dank voor den interessanten avond en ook de deelnemers aan het debat voor hun belangstelling. Menschen als de heeren van Kol en Abendonon moeten er zijn, als pushing power; zij overdrijven echter wel eens, doch meenen het veelal niet zoo erg als zij het uitspreken, dat voelen zij zelve ook wel. Intusschen is spreker van meening, dat mannen als de heer Lovink een dergelijken stimulans niet noodig hebben.

Onder dankzegging voor de talrijke opkomst, sluit spr. de bijeenkomst.

Voordracht over de Javaansche Kunst.

De „Apeldoornsche Crt." van 22 April j.l. schrijft o.m.: „In de bovenzaal van het Leesmuseum hield Woensdagavond de heer Dr. G. J. Nieuwenhuis voor een goed bezochte vergadering van de afdeling Apeldoorn van „Oost en West" een voordracht over Javaansche kunst.

Dank zij de welwillendheid van mej. Kitty Ament, die uit haar verzameling van Javaansche kunstvoorwerpen een groot aantal doeken, muziekinstrumenten en poppen had beschikbaar gesteld — tegen de wanden opgehangen en geëxposeerd — werd deze voordracht, waarnaar het luisterde, door de boeiende wijze, waarop dr. Nieuwenhuis vertelde, één groot genoegen was, tot een zeer bijzondere, die we mogen rekenen tot een van de meest interessante en mooiste dezen winter gehouden lezingen.

Het initiatief tot het organiseren van dezen avond ging uit van mevr. E. Wegerif-Breman, wie de heer Calmeijer, voorzitter der afdeling, daarvoor een woord van hulde bracht.

Dr. Nieuwenhuis had tijdens een mooien maanacht de Boroboedoe beklommen. Beneden aan den voet van den tempel, sliep de dessa, onder het dichte dak der klapperboomen. Aan den hemel straalde de maan, het landschap baadde zich in een stroom van zachtblauw licht, zoodat het al rondom werd van een wondere schoonheid. Zacht zweefden van verre de tonen van de gamelan over de slapende velden. Zijn gehoor eenige idee te geven van deze schoonheid en van de Javaansche kunst, waarin zij haar spiegel vindt, was het doel, dat dr. Nieuwenhuis zich dezen avond gesteld had.

Om de Javaansche kunst te kunnen begrijpen, aldus spreker, is 't noodzakelijk een begrip te hebben van de drie godsdiensten, die op Java overheerschend zijn geweest, die grooten invloed hebben gehad op het maatschappelijk leven en de ontwikkeling van de kunst op Java: Animisme, Hindoeïsme (ook Boeddhisme) en Mohammedanisme.

Wat de ontwikkeling van de Javaansche kunst betreft, is door onderzoekingen vastgesteld, dat het Animisme en Boeddhisme de kunst hebben bevorderd, terwijl de Islam haar beperkte, doch door die beperking indirect eveneens bevorderde. Toen n.l. de Mohammedanen op Java kwamen, verboden zij alle afbeeldingen van menschen en dieren. De kunst zocht toen naar nieuwe banen en vond die in het afbeelden van schimmen.

De architectuur heeft sterk onder den invloed gestaan van het Hindoeïsme. Op Java kende men n.l. geen steenen gebouwen. Tot de Hindoes kwamen met hun steenplastiek, hun grootsche tempels.

Kenner verdeelen de tempels op Java in twee groepen, de Midden-Javaansche en de Oost-Javaansche. De eerste groep, waartoe ook de Boroboedoe behoort, is gebouwd onder Hindoe-involed, de tweede groep onder Javaanschen invloed.

De literatuur is hoofdzakelijk beïnvloed door het Hindoeïsme. De thans bestaande verhalen zijn alle vrije bewerkingen van groote Indische heldendichten, ten deele in manuscript, ten deele voortlevend onder het volk bij overlevering.

De derde uiting van Javaansche kunst is de muziek. De Javaansche muziek is langen tijd niet meegeteld, beschouwd als iets minderwaardigs.

Tusschen de Javaansche muziek en de Europeesche is diepgaand verschil. De Javaan heeft een geheel andere toonladder dan wij, waardoor zij een, voor ons begrip, onzuivere toonverdeling hebben. Verder heeft de Javaan niet de melodieën-rijkdom als wij. De Javaan heeft een melodie van hoogstens 8 tonen, die telkens wordt herhaald, in allerlei variaties.

De componist geeft alleen de trommotieven en voor het overige is de melodie het hoofdmotief. Harmonie, zooals wij die kennen, heeft een Javaansche compositie niet. Alles is unisono. Doch daar de Javaan uiterst gevoelig is voor rythme en voor toonkleur-nuances — vooral op de trom worden wonderbaarlijk veel variaties gegeven —

krijgt de Javaansche muziek iets zeer aparts en dat bijzondere, dat vreemde, dat haar zoo mooi maakt.

De Javaansche muziek is werkelijk niet zoo primitief als gedacht wordt en volgens spreker nog voor groote ontwikkeling vatbaar.

Het tooneel en de dans beiden hebben zich ontwikkeld uit het oude Animisme, met zijn grooten angst voor de dooden. Een angst, waaruit de nu nog bestaande Javaansche ceremonieën zijn voortgevloeid.

In den bloeitijd van het Animisme trachtte tijdens de doodenfeesten, de oude priester de zielen der afgestorvenen gunstig te stemmen. Er werden gebeden uitgesproken en meer dergelijke, alles begeleid door rythmisch dansen. Uit die oude priesterdansen hebben zich de Javaansche dansen ontwikkeld. Evenzoo is daaruit voortgekomen, mede onder den invloed van andere sectes, het Javaansche poppenspel. De veronderstelling, dat dit spel van Chineeschen oorsprong is, meende spreker te moeten verwerpen. De eerst openlijk vertoonde priesterdansen werden later, toen de priesters wat meer geheimzinnigheid noodig hadden om zich te doen gelooven, achter een scherm uitgevoerd, zoodat men alleen de schaduw zag. Uit die schaduw-dansen is onder Mohammedaanschen invloed het poppen-schimmen-spel, de Wajang-vertooning ontstaan. Ook de Wajang goleg (spel met gekleede poppen) en nadien de Wajang wong, waarin menschen optreden en die vooral in de Vorstenlanden in hooge eere is. Zij vormt de hoogste kunstgenieting, die zich denken laat, staat boven de Europeesche tooneel- en danskunst, zoodat die, in de moderne richting, wordt gedemonstreerd.

Uitvoerig stond spreker stil bij de Wajangpoppen, uit wier lijnen en kleuren, waarin de helden zijn gesymboliseerd, weer het groote stijlbegrip van den Javaan spreekt en schetste hij den grooten invloed, ook zedelijken, van de Wajang op het volk.

Ten slotte behandelde spr. de Javaansche kunstnijverheid en besloot:

Als het onderwijs de Javaansche cultuur helpt ontwikkelen, zooals dat in de nieuwe onderwijsplannen de bedoeling is, zal er veel te bereiken zijn. Dan zal er een aanpassing komen van nieuwe idealen en gedachten aan oude, hooge vormen.

Dr. Nieuwenhuis eindigde zijn zoo buitengewoon belangwekkende causerie, waardoor het Javaansche volk ons weer iets nader gebracht is, met het zingen van eenige pantoens o.m. een heel mooi wiegelied, waarbij mej. Ament op de piano begeleidde.

Suriname.

Onze lezers zullen zich herinneren dat de Minister van Koloniën op aandrang van de Tweede Kamer heeft toegezegd, met den Gouverneur in nader overleg te treden aangaande verschillende posten door hem van de begroting over het loopende dienstjaar geschrapt. Naar aanleiding hiervan heeft de Gouverneur bij de Kol. Staten ingediend een z.g. Wenschelijkheids-begroting.

In de Mem. van Toelichting zegt de Gouverneur o.m.: Alvorens nu zijne voorstellen aan den Minister te doen, meent de ondergeteekende, waar er sprake is van eene suppletore begroting, dat de Koloniale Staten in de gelegenheid behooren te worden gesteld om hun gevoelen over de voor te dragen verhoogingen te doen kennen, nu de stand van zaken thans geheel anders is dan toen de geschrapte posten in het afgelopen jaar door hen werden goedgekeurd.

Vele ramingen toch, zoowel van de uitgaven als van de inkomsten in het begin van het vorig jaar gemaakt, kunnen thans niet meer worden gehandhaafd. Door stijging van de prijzen van vele voor den dienst benodigde goederen en wegens vroegere te lage ramingen kan thans met zekerheid worden aangenomen, dat sommige der voor 1916 toegestane credieten onvoldoende zullen blijken te zijn.

Aan den anderen kant moet uit de lage opbrengst van de middelen in het afgelopen jaar, in verband met het nog steeds voortduren van de ongunstige omstandigheden, die daarvan de oorzaken zijn, thans wel worden opgemaakt, dat de opbrengst van de middelen der kolonie in 1916 met een aanzienlijk bedrag beneden de raming zal blijven.

Het totaal van die verhoogingen bedraagt, na aftrek van de vermoedelijke overschotten op sommige artikelen, de som van f 111.030, of met inbegrip van de in dit ontwerp voorgestelde verhoogingen f 157.891.

De herziene raming der middelen voor 1916 is nagenoeg gelijk aan de raming 1917; enkele posten moesten lager geraamd worden, omdat voor 1916 slechts op één jaar accrès kon gerekend worden.

Het totaal der verlagingen in de herziene middelen-raming bedraagt f 369.750, waartegenover echter staat dat de ramingen van enkele middelen konden worden verhoogd met een gezamenlijk bedrag van f 2150, zoodat de raming van alle middelen te zamen ten slotte verlaagd is met f 348.600.

Voegt men bij dit bedrag de hiervoren becijferde som van f 157.981, die voor uitgaven meer noodig is dan in de definitieve begroting toegestaan, dan komt men tot een nadeelig verschil van f 506.581.

Met de reeds aangekondigde voorstellen tot belasting-verhooging, zal getracht worden nog in dit jaar eenige versterking der middelen te verkrijgen, waardoor het nadeelige verschil niet zoo groot zal behoeven te zijn.

De toestanden in de kolonie zijn echter niet van dien aard, dat vrijheid kan worden gevonden om onder de

SPEKSLAGERIJ
A. V. D. BARSELAAR
 Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel 804-805
 OPGERICHT 1740.
 Leverancier aan beide Kon. Hoven.

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
 VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN

BEZICHTIGT ONZE ETALAGE
 gedurende de
Winkelweek van 8-13 Mei

GEEN FILIALEN.

HOOGERE BURGERSCHOOL
5-jarige cursus
 met voorbereidingsklassen.
VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS erkend als een H. B. S. 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 950.-/f 1250.-.

Uitslag 1915:

13 Adsp. Eindexamen H.B.S. 5-j. c.;
 1 „ voor de Cadettenschool (O.I.L.);
 1 „ „ „ Kweekschool v/d Zeevaart.

Tot heden slaagden:

98 Adsp. Eindexamen H. B. S. 5-j. c.
 19 „ Kon. Mil. Acad.;
 19 „ Cadettenschool;
 17 „ Adelborst;
 24 „ Cand. O. I. Ambt.; Zeevaart- en Machinistenscholen, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.
 VOORSCHOTEN, November 1915.

You know it by this

His Master's Voice

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklank, die het verouderde systeem van machines met safferaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH“
 hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
 BATAVIA.

GRAMOPHONE AGENCY,
 38 Gembongan, SOERABAJA,
 HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli),
 Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
 — 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

Adverteeren doet verkoopen.

tegenwoordige omstandigheden op de bevolking zoodanigen belastingdruk te leggen, dat de door de belastingverhoging te verkrijgen bate voldoende zal wezen om hetgeen aan subsidie méér noodig zal zijn, geheel op te heffen.

De Gouverneur stelt voor de volgende posten op de begroting te herstellen:

- 1°. f 250 voor den commies van de griffie;
- 2°. het volle aangevraagde crediet voor het Boschwezen;
- 3°. f 300 als toelage voor den secretaris van de commissie voor de inkomstenbelasting;
- 4°. voor de Evang. Broedergemeente de helft van f 2000 voor het loopende jaar;
- 5°. voor het Landbouwdepartement de aanstelling van een landbouw-scheikundige en een entomoloog; verder andere uitgaven voor dit departement, door den Minister geschrapt; ten slotte herstel van het bedrag van f 2500 voor proefnemingen vanwege het departement;
- 6°. voor openbare werken wordt gevraagd de klerk voor de boekhouding; verder het volle gevraagde crediet voor de straten en wegen;
- 7°. nog twee motorspuiten à f 3750 per stuk.

* * *

„Surinamer” van 26 Maart schrijft:

Het voorlaatste nummer van het G. A. B. gaf het overzicht van de opbrengst der koloniale middelen over de maand Februari 1916.

Haast alle middelen hebben minder dan de raming opgebracht. Invoerrechten bleven bijna één ton achter. Het is voorzeker spijtig, maar verwondering baart het natuurlijk niet. Wat is anders in deze abnormale tijden te verwachten? Geheel de samenleving is door den oorlog uit zijn voegen gerukt.

Al is nu de uitkomst van de twee eerste maanden van het nieuwe jaar, vergeleken met hetgeen verwacht werd, niet schitterend, toch is zij, beschouwd met het resultaat van de twee eerste maanden van 1915, niet zoo slecht.

Wat ons in het jongste overzicht opviel, was, dat vele middelen in Januari en Februari van 1916 beter vloeiden dan in die van 1915.

Of dit een teken is van eene, zij het dan kleine, opleving? Nu reeds hieromtrent een conclusie te trekken, ware voorbarig. Immers dat milder vloeien van vele middelen kan van tijdelijken aard zijn. Wij moeten dus eenige maanden verder zijn om een definitief oordeel te kunnen uitspreken.

* * *

Aan een artikel „Bauxiet in Suriname” in het blad „Suriname” van 14 Maart ontleenen we het volgende: „.....De kosten van de winning van aluminium uit bauxiet varieert, naar gelang van de gebezigde processen, tusschen f 540 en f 1080 per ton.

De verkoopprijs was vóór den oorlog door de combinatie vastgesteld op f 900 à f 1080 per ton. De prijs is nu gestegen tot f 2400 per ton!

De enorme winsten, voortvloeiende uit dezen exorbitanten prijs, is buiten alle evenredigheid met de prijzen, welke voor het rijke bauxietland der kolonie thans aangeboden worden.

Volgens cijfers van Prof. Harison in de Argosy vermeld, zou een ton bauxiet van het gehalte van het onze en dat van Britsch Guyana $\frac{1}{4}$ ton aluminium opleveren.

De hier ontdekte lagen bauxiet kunnen op dezen grondslag, ruw geschat, 3000 ton aluminium opleveren. De verkoopprijs op niet meer dan f 960 stellende — de laagste quotatie vóór den oorlog — en de kosten ter verkrijging van het metaal op niet meer dan f 600, dan zou uit de tot nu in de kolonie ontdekte lagen een winst van 108 miljoen guldens gemaakt kunnen worden!

Het cijfer 3000 is blijkbaar een vergissing of de 108.

Het blad spoort het bestuur aan, tegenover de bauxiet-industrie een breed standpunt in te nemen.

„Het bevordert zooveel mogelijk verdere ontdekkingen en late de vrije hand aan degenen, die op zich genomen hebben dezen nieuwen rijkdom rendabel te maken.”

„En als de bauxiet-industrie opgebloeid zal zijn en zich vastgezet heeft — laat dan de fiscus zijn hand uitsteken en voor zich vragen wat haar dan gaarne en zonder vrees voor het slachten van de kip met de gouden eieren zal afgestaan worden.”

* * *

Naar „De West” verneemt, is nader bericht ontvangen van het „Commercial Department te Washington, dat de naar Suriname uit te zenden agent aldaar te verwachten is in den loop van Juni.

Deze agent, de heer Garrard Harris, bezoekt op dit oogenblik Jamaica, Haiti, San Domingo, Porto Rico en andere West-Indische plaatsen.

Een tweede afgevaardigde van het Commercial Department, de heer J. A. Massel, zal omstreeks midden Juli in de kolonie arriveeren.

* * *

„Op den Uitkijk” van 18 Maart schrijft:

„Een tweetal heren hebben weten gedaan te krijgen, dat door bemiddeling van Arti et Amicitiae uit Amsterdam naar hier een aquarellen-kollektie is toegezonden van niet

minder dan 81 stukken. Dat moet je niet uitboezeroenen. D'r was natuurlijk nog heel wat om te doen. Maar ze zijn d'r toch en men is het over de verschillende punten, die nog te regelen vielen, eens geworden.

Is 't niet werkelijk een verrassing, dat wij in deze benarde en harde tijden de gelegenheid zullen hebben werkelijk goede en mooie kunstwerken, waaronder van bekende meesters, te zien. Er is nu een tentoonstellingscommissie gevormd en de volgende maand zullen de aquarellen — waarbij ook enige etsen — worden te kijk gesteld. 't Is nu een proef; 't zal van de belangstelling afhangen of zo iets kan worden herhaald.”

Volgens „Suriname” van 24 Maart zijn de beide heren, die dit alles bewerkt hebben, Mr. P. Carst, lid van het Hof van Justitie en H. Geerlings, gezagvoerder van plantage Wederzorg.

* * *

„De West” schrijft:

„De Roomsche Katholieke Missie vierde 26 Maart het gouden jubileum van de aankomst der eerste Redemptoristen zendelingen in Suriname.

Met opgewektheid heeft de katholieke bevolking het feest van hare priesters gevierd.

Reeds lang geleden had zich een comité gevormd, dat gelden verzameld heeft om als passend huldeblijk op dezen dag de inrichting van de operatiekamer voor het nieuwe R. K. ziekenhuis ten geschenke aan te bieden. Een ander comité zorgde voor een keurige versiering van het inwendige der kathedraal.

De gouverneur was bij de aanbidding van het huldeblijk Zondagmorgen tegenwoordig, en op de receptie, die daarna in de pastorie gehouden werd, gaven vrijwel alle autoriteiten van hun belangstelling in het feest der Missie blijk. De Koloniale Staten waren er vertegenwoordigd door hun voorzitter en griffier.”

De schrijver van den „brief van de week” in den „Op den Uitkijk” heeft het in aanbouw zijnde ziekenhuis bezocht en geeft daar een korte beschrijving van. Alles wordt gebouwd in gewapend beton, steen en pleisterwerk. In Suriname, waar hout het bouw materiaal is, iets nieuws. Later zal op het achterterrein een zusterhuis gebouwd worden.

„Als ziekenhuis en tuin-aanleg kant en klaar zijn — zegt de schrijver — is onze stad zeker een mooi dingetje rijker.”

* * *

Nog steeds zijn de mailzendingen uit Suriname in de war. Van „Op den Uitkijk” hebben ons de nummers 52—56 niet bereikt en wij ontzeggen ons niet gaarne het genoegen, die de lezing van de artikelen van Spectator en de brieven van de week ons verschaffen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Verschil van meening. „Van Haastert (hoofdredacteur van een Bataviaasch blad) voelt zich gekrenkt” — alzo Tjipto Mangoen Koesoemo in „de Voorpost” — dat wij de Nederl. regering in Indië verantwoordelijk stelden voor het harde lot van Douwes Dekker en kan 't niet met ons eens zijn, waar wij zeiden, dat „uithongering” is het wapen der regering. Eilacie! D.D. had een goed bestaan in Indië, bewoonde een goed huis, had een werkkring, die het noodige opleverde voor zijn gezin. Toen kwam de regering „goedlig en edelmoedig” D.D. proponeeren maar te Koepang te gaan wonen, omdat..... hij te veel de waarheid zei. D.D. heeft voor het edelmoedig aanbod bedankt, daar niet van. Maar gesteld eens, dat D.D. wel zijn bestemming had gevolgd, zou hij dan niet geruïneerd zijn geweest, zou zijn vendutie à tout prix hem vergoed hebben het derven van zooveel honderd gulden in de maand, die hij verdiende als redacteur van „de Express”? En wat zou de regering hem hebben gegeven te Timor Koepang? Een aalmoesje, meer niet, het volstrekt noodige, om zijn physisch bestaan te rekken. Van Haastert wil toch niet beweren, dat eten, drinken en slapen in een mooi bed inclusief het paren voor D.D. het bestaan uitmaken? Het zou best kunnen, dat 't voor van Haastert zoo is, want hij kent geen ander bestaan. Andere eischen stelt hij niet aan zijn bestaan. Men had op het oog, D.D. te Koepang den mond te snoeren, hem te milkorven, niet waar van Haastert?

Och, er zijn altijd krankzinnigen als D.D., die desnoods uithongering verkiezen boven een moreelen moord. Van Haastert kan daar niet bij, kassian!

En wat ons zelve betreft! Van Haastert decreeteert voor ons de plicht, de regering dankbaar te zijn voor haar edelmoedigheid. Een oogenblik! de regering heeft mij een klap in het gezicht gegeven, waar ik mij voorstelde voor mijn volk te werken, meende zij, dat die actie van mij ging tegen de belangen van de regering in. Ik ben geen Christen, van Haastert! dus ik stel mij niet voor dien klap ongewroken te laten. Trouwens, het zou getuigen van karakterloosheid, indien ik, na alles, wat er gebeurd is, bij de regering speelde aap, wat heb je mooie jongen. Tot zoo iets zou van Haastert in staat zijn, iemand, die geen andere moraal kent, dan geld-moraal, doch please! verwacht dat niet van Tjiptomangoenkoesoemo. Gezwegen nog daarvan, dat ik overtuigd ben, dat de Nederlandsche regering over deze landen op niets

BONS

voorh.
HÜBSCHER
& ZONEN

Piet Heinstraat 129 - Tel. 6255

Reuzenvoorraad

WIT LINNEN Damesschoentjes

van af f 2.50 per paar. Dito Heeren- en Kinderschoeisel in soorten en diverse prijzen.

P. KOLE, Drogist.

Valeriusstraat 40

Telef. 5301.

DEN HAAG.

Fred. Hendriklaan 215

Telef. 1776 Z.

SCHÉVENINGEN.

BORSTELWERK, SPONZEN, ZEEMLEDER
TOILET-ARTIKELEN, EAU DE COLOGNE
ARTIKELEN VOOR ZIEKENVERPLEGING
SPECIALITEITS-GENEESMIDDELEN
Aan beide zaken Personenwegstoel.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL

OVER DE WAALSCHER KERK

58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL. 2234

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort

TELEFOON 4050. CUISINIER. TELEFOON 4050.

Levering van Dejeuners, Dinners en Soupers.
Koude en Warme Schotels met bijlevering van
Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz.

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf f 0.85.

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

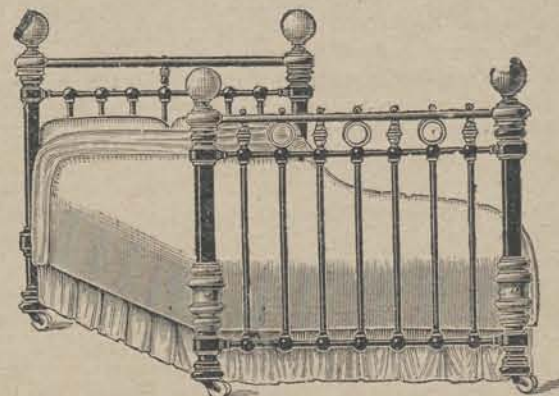
:-: Safe-Inrichting. :-:

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

WAT DE CHINEES VERTELT.

anders gebaseerd is dan op geweld. Kracht is recht, vindt van Haastert zeker. Ik ben het daarin niet met hem eens.

De Taalkwestie. De vereeniging „Insulinde” hield te Semarang in de maand Februari j.l. een openbare vergadering over de vraag: welke taal wenschelijk is als voertaal in de Inl. scholen? Tjiptomangoen-Koesoemo was daarbij tegenwoordig en pleitte voor de Nederlandsche taal. Hij zeide o.m., dat de Javaansche taal eigenlijk reeds dood was, als een gevolg daarvan, dat Java in den laatsten tijd in het wereldverkeer is opgenomen. Elke boot voerde telkens vreemdelingen aan, wier aanraking met den Javanen op dienst psyche van invloed moest zijn. Nu gebeurt 't reeds, dat de Jong Javanen onder elkaar Hollandsch praten, of Maleisch, als zij 't Hollandsch nog niet goed verstaan, in elk geval géén Javaansch. Hij vond 't goed, dat, bij den overgang van een landbouwend tot een industrie volk, men zich ook in een andere taal leerde uitdrukken.

Een oordeel. Naar aanleiding van de bekende gevangenneming van Douwes Dekker te Singapore, merkt de „K a o e m M o e d a” op, dat diens zucht om recht te zoeken voor alle overheerschte rassen, vooral de Aziatische, hem er toe gedreven heeft de tegen het Engelsche gezag opzettende geschriften in Britsch Indië te doen verspreiden. Voor hem wordt nu gebeden, in de hoop, dat hij zich zal vrij kunnen pleiten. Maar bij de Engelsche regeering zal hij niet op de lankmoedigheid kunnen rekenen, welke hem in N.-I. betoond werd.

Onder welke vlag. De „Modjopait” gaf een terugblik op het jaar 1915: de S. I. had te lijden van malversatiën. Van uit Insulinde ging geen kracht, geen invloed uit, noch te Buitenzorg, noch bij de Tweede Kamer. De eensgezindheid was verdwenen, nadat Douwes Dekker, de ziel der vereeniging, was heengegaan. Gelukkig is 't te achten, dat nu de „Indische Sociaal-Democratische Vereeniging” in een en ander voorziet. Deze moet een vereeniging voor den Inlander worden.

De ongeregeldeheden in Pasir. In een extra nummer, van de „Oetoesan Hindia”, vindt men het volgende verslag van Tirta Danoejo over diens bevindingen in Pasir, naar aanleiding van de daar plaats gehad hebbende ongeregeldeheden: De bevolking dezer streek, ja, zelfs de inwoners van de Kota, zijn steeds de dupe van ongeregeldeheden, die hier voorkomen. Is er onrust, de civiele of militaire overheid treft onmiddellijk krasse maatregelen. De Sultan en zijn verwanten worden bij den Controleur van Tanah Grogot ontboden en er worden weer passen uitgereikt. De kleine man zit dan weer in zak en asch, want hij is zeer belemmerd in zijn broodwinning. Bevreesd als hij is en voor de oproerlingen en voor de militaire patrouilles, durft hij zijn woning niet uit om zijn rijstland te bewerken of boschproducten in te gaan zamelen. Het gevolg hiervan zal wezen honger lijden en achterstallig zijn in de betaling van belasting. Vele onschuldigen zijn door de patrouilles neergeschoten, toen ze uit de kampongs vluchtten op het gezicht der soldaten; de patrouilles hebben hen voor oproerlingen aangezien. De verlaten woningen zijn met alles, wat er in was, verbrand, opdat de verzetslieden er niet van zouden kunnen profiteren. De lieden van Pasir zijn geen wilden. Als ze bij elkaar zitten om elkaar te raadplegen, spreken ze ook over het bestuurs-hoofd en maken een parallel tusschen hem en zijn voorgangers en spreken met lof over de goeden, onder wie er te Pasir pais en vrede was. De tegenwoordige Controleur heeft eens op de politierol op vreemde wijze vonnis gewezen: Een hadji verzond per prauw een partij rotan naar Tanah Grogot. Hier werd de rotan overgeladen op een stoomschip. Er was nog wat in de prauw, toen men met het vallen der duisternis het werk moest staken en uitstellen tot den volgende dag. De prauw werd vast gemeerd. Door den sterken stroom in de rivier, werd de prauw een eind weg gedreven. De oppas bezorgde den hadji zijn prauw terug. Usance is, dat de eigenaar van de prauw den oppasser een gulden fooi geeft voor zijn moeite, waarmede de zaak dan is afgedaan. Ditmaal evenwel werd de hadji voor den Controleur geroepen. Deze taxeerde de prauw met inhoud op een waarde van f 80.— en legde den hadji een boete op, bedragende 10 pCt. daarvan. Zoo ontstaan soms opstootjes.

Nieuwe Inl. bladen. De „Pantjaran Warta” vernam, dat een vereeniging van Inlandsche bestuursambtenaren in de afdeeling Kediri het plan heeft opgevat te Kediri een dag- of weekblad uit te geven. Te Blitar is men besloten tot den aankoop van een drukkerij en de uitgifte van een dagblad, waarvan de leiding in handen zal komen van een redactielid van de „Oetoesan Hindia”.

Japan's plannen? Mevrouw Holst-Hendriks, de Japansche correspondent van het Soerabajaasch Handelsblad, heeft in dit blad een belangwekkenden brief geschreven over Japans plannen met betrekking tot N.-I., en zulks naar aanleiding van een artikel van den heer Takekoshi, meldt de „Oetoesan Hindia”, die van den brief een Maleische vertaling geeft en het volgende daarbij aanteekent: „Wordt hetgeen door Yusaburo Takekoshi is voorgesteld door de Japansche regeering ten uitvoer gebracht, dan zal een oorlog niet uitblijven. Ned.-Indië zal dan de twistappel worden van verschillende groote mogendheden, en de hieruit voortvloeiende ellende zal niet te overzien zijn. Het is daarom noodig, dat wij het artikel ter overdenking aanbevelen aan het Indische volk, opdat het zijn maatregelen kan nemen. Een verdeeld Indië zou een ramp zijn.”

Niet Neutraal. De „Pewarta Soerabaja” deelt mede, dat de Arabieren te Soerabaja met een Hollandsche mail pakken vol brochures hebben ontvangen, uitgaande van een z.g. comité van voorbereiding tot vorming van een nationaal Indische partij (in Britsch-Indië). In deze brochures wordt het Engelsche bestuur in Indië op onbehoorlijke wijze beschimpt. De bedoeling is, dat deze geschriften uit ons Indië naar Engelsch-Indië worden gevoerd. Wat toch niet te pas komt, meent 't blad. Het gaat niet aan, dat de Koninkl. Nederl. Posterijen en de Indische Gouvernements postdienst worden misbruikt ter verspreiding van een opruiend schotschrift tegen een bevriende regeering, hetgeen ook in strijd zou zijn met de neutraliteit van Nederland.

Anti-polygamie. Het huwelijk van Raden Adjeng Hadilah met den heer Burger is toch doorgegaan. Zoo schrijft de „Djawa Tengah”. Verheugde de Inlandsche pers er zich tevoren in, dat de verloving te niet gedaan zou worden, thans is zij — volgens genoemd Chineesch blad — ontstemd, beschouwt de zaak als verloren, daarom worden er niet veel woorden meer over verspild. Zoolang de polygamie in eere wordt gehouden, zoolang nog ontwikkelde Javanen er niets inzien één of meer bijwijken er op na te houden, zoolang de eerste vrouw deelen moet met de gewettigde minnaressen van haar man, of als kind stiefmoeders moeten dulden, zoolang zal 't ook nog duren, dat Inl. vrouwen het als een eer zullen beschouwen de echtgenooten van Europeanen te zijn.

De schrijver in de „Djawa Tengah” is overigens verheugd, dat dit huwelijk toch zal worden voltrokken. Wat wil de familie hiertegen nog doen, die aanvankelijk de jonge vrouw in haar plannen heeft tegengewerkt? Men zegt, dat zij dengene gerechtelijk vervolgen wil, die geschreven heeft over het ziek maken en ontvoeren van de verloofde.

Critiek. De „Perniagan” heeft een scherpe critiek geleverd op de rede door den voorzitter der Centraal S. I. te Tjiandjoer gehouden, die naar haar oordeel gevaarlijk van inhoud was en tot rassenhaat opwekte. Bedoelde voorzitter beweerde, dat toen Java nog aan de Inlanders behoorde, dezen veel beter menschen waren dan nu onder de vreemde overheersching. Toen bloeide de nijverheid, waren de loonen hooger, de Inlanders rijker. De rijkdom van het land is nu in het bezit gekomen van vreemdelingen. De Inboorlingen worden bedrogen en voor karbouwen uitgemaakt. Feitelijk dragen zij hiervan grootendeels zelve de schuld. Zij zijn dom en niet eendrachtig. De Regeering weet nu precies, wat zij met de Inlanders kan doen.

Waarom — zoo vraagt de „Perniagan” — reeveerde hij niet het feit, dat na het optreden van de S. I. op tal van plaatsen zich ongeregeldeheden hebben voorgedaan, waardoor honderden Inlanders ongelukkig zijn gemaakt? Dan had hij ook moeten zeggen, dat de armoede van den Javanen het gevolg is van zijn eigen luiheid en spilzucht.

Op een vergadering van de S. I. te Malang had een Arabier, commissaris van den Centraal S. I., 't over de onverschilligheid van den Javanen en dat het Gouvernement voortgaat met het noodige te doen tot bevordering van zijn welzijn. Zijn (des Arabiers) eigen rasgenooten maakte hij bij deze gelegenheid uit voor de bloedzuigers van den Javanen. Zonder een cent en slechts van een stel kleeren voorzien, komen zij in het land en worden in minder dan geen tijd rijk. Deze Arabier gaf ook den mede aanwezigen regent een hak door te spreken van de hormatlievendheid van de „hoogere Inl. Ambtenaren” te Malang en zulks in strijd en in weerwil van de bekende hormat-circulaires. Bekend is 't, dat deze regent zelf nog „gila hormat” is. 't Eigenaardige van de zaak is, dat deze vergadering gehouden werd op het regentserf, voor het gebruik waarvan men hem in den aanvang van de vergadering nog dank gezegd had. („Pewarta Soerabaja”).

Verzet. De Christendessa Modjowarna — alzo de „Bintang Soerabaja” — heeft haar eigen dessaloemboengs, die zij zelf beheert. En nu komt het bestuur met de prentah, dat deze onder de administratie van een mantri loemboeng zal komen te staan. Deze dessa heeft zich hiertegen verzet, met de bedreiging de instelling op te heffen, indien de last gehandhaafd wordt. Zij heeft volkomen gelijk, oordeelt het blad. Vóórdat het Gouvernement nog dessaloemboengs had, was Modjowarno er reeds mede begonnen, kon in tijden van schaarschte zich zelve helpen, wat van de omliggende dassas niet gezegd kan worden.

Een Rechtzetting. In hetzelfde blad komt een „Inzender” op tegen een aanval in de „Darmo Kondo” op de Christelijke zending, waarin de onderlinge uitmoording van Christenen in Europa wordt aangehaald. De inzender vergelijkt daarbij de uitmoording van Armeniërs door Mohamedanen. Toch zal hij niet beweren, dat de Turksche Mohamedanen moordenaars zijn, ook niet, op grond van het verraad en de ontrouw van Raden Patah jegens den laatsten vorst van Modjopait, dat alle Mohamedanen verraders en trouweloozen zijn. Daarom mag men ook het Christendom niet vereenzelvigen met de Christenen. De bewering, dat de kerstening van de Mohamedanen grootendeels met Gouvernementsgeld geschiedt, is niet juist. De zending ontvangt een subsidie voor hare hospitalen en scholen, die voor alle Inlanders bestemd zijn. Een dergelijk subsidie kunnen de Mohamedanen óók aanvragen

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar :

Moderne Kookkunst.

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen
van Opgemaakte Schotels

EN EEN

ALPHABETISCH REGISTER

BEWERKT DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Cuisinier te 's-Gravenhage.

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889
en de Kookkunst-Tentoonstellingen te
Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage
1892 en met het Eere-Diploma
op de Tentoonstelling te
's-Gravenhage 1905.

8ste veel vermeerderde en verbeterde druk.

Prijs: ingenaaid f 3.00
gebonden 3.50

en krijgen als zij hetzelfde doen. Waarom wordt het den Christenen kwalijk genomen, als zij hun geloof verbreiden? De Islam en het Boeddhisme beschouwen dit ook als hun plicht. Raden Patah deed het echter met dwang en doodde daarbij duizenden menschen.

Niet toerekenbaar. De „Sinar Sumatra” verhaalt van een assistent-resident, die op het nieuwe jaar in een toespraak tot de Inlandsche hoofden van de „domme oproerlingen” sprak, die nu verslagen of gedood zijn. Hij wist — zoo zeide hij — reeds maanden geleden, van het bestaan van deze samenzwering, die overal vertakkingen had. Maar hij wist ook, dat Batavia reeds 30.000 man troepen gereed had staan om alle bovenlanders uit te roeien. Deze assistent-resident had op dien dag blijkbaar te veel champagne gedronken, zoo beweert bovengenoemd blad.

Van Vreemde Koloniën.

Met 't bereiken van 't doel verdwijnt de illusie.

Het was zoo'n mooi onderwerp voor de democratische gezinden in de groote N.-Amerikaansche republiek: de Philippijnen moeten onafhankelijk worden. De 2 afgevaardigden van de kolonie, die een adviseerende stem hebben in 't Congres, vonden steeds sympathie en bijval wanneer zij dit onderwerp ter sprake brachten, in den lande was een steeds toenemende strooming in dit richting. Het beginsel is eindelijk in een wetsontwerp neergelegd en door Kamer en Senaat aangenomen. De zaak schijnt dus gezond. Maar nu komt plots een vrij sterke reactie. De tegen-argumenten winnen ineens in betekenis. Zijn de Philippijnen rijp voor zelfbestuur? Loopen de goede instellingen tijdens 't Amerik. bestuur ingevoerd of ontworpen, geen gevaar te niet te gaan? Zal den kleinen inlander niet de onderdrukking wachten die bij Oostersch bestuur regel is? Velen zien Japan reeds de door Amerika vrijwillig prijs te geven plaats innemen, waardoor van de bedoelde onafhankelijkheid niets zou overblijven, terwijl aan den meest gevreesden mededinger in den Grooten Oceaan een voorrecht en voordeel zou zijn gegund, dat volstrekt niet in de bedoeling ligt.

Tusschen deze beschouwingen, die de Philippijnen zelf betreffen, door, worden ook de beweegredenen van Amerika aangevochten. De ontwikkeling van de kolonie zou meer financieele offers vergen dan de republiek te besteden heeft aan een ver afgelegen land, dat bestemd is om los gelaten te worden, zoodra 't op eigen beenen kan staan. De kans, dat Amerika, tegen zijn zin in verwickeling wordt betrokken is ook groot en het zou ook in dit verband tot uitgaven verplicht zijn, die 't zich uit zuiver Amerikaansche politieke overwegingen niet zal hebben op te leggen.

Neemt dit het mooie niet weg van de democratische bedoeling om de kolonie een eigen bestaan met een eigen bestuur te schenken, in een tijd dat schier alle andere mogendheden er op uit zijn haar koloniaal gebied uit te breiden, toch doet 't de geestdrift wel wat luven, die bij 't bereiken der illusie, in vlam gezet had kunnen worden.

Koet el Amara gevallen.

Het was niet te vermijden! Na een tegenstand van 143 dagen, zoo afgesloten van alle gemeenschap met de buitenwereld dat geen voedsel, geen munitie kon worden aangebracht, kon 't oogenblik der verplichte overgave, voor de 13 à 14.000 man Engelsch en Indische troepen, niet lang uitblijven. Wel kon misschien nog een poging verwacht worden om zich met sabel en bajonet een uitweg te banen, maar dit zou toch slechts een wanhoopsdaad zonder eenige kans van succes zijn geweest, want om de Br. stelling heen hadden de T. een sterke lijn van werken gemaakt, front en naar Koet el Amara en naar buiten, tegen 't in aantocht zijnde ontzettingleger, en 't terrein nabij de Tigris was in moerassen herschapen.

De verdediger heeft pogingen gedaan om vrijen aftocht te krijgen of te koopen, maar de uitslag is een onvoorwaardelijke overgave van generaal Townshend geweest.

Voor de Turken is dit een schitterend wapenfeit, 't zal, vooral na het verlies van Erzeroem, wel als „Engeland overwonnen door Turkije” door de Mohamedaansche wereld gelanceerd worden. Inderdaad is 't voor Groot Britannië een heel bittere pil. De roemruchtige tocht naar Bagdad loopt zoo op een gevoelig echee uit. Ruim 13000 krijgsgevangenen in T. handen!

De ontzettingsexpeditie heeft nu als zoodanig ook geen reden van bestaan meer, blijft zij in de ongunstige positie, waarin zij zich bevindt, dan wacht haar een gevaarlijken aanval van de nu vrij gekomen T. troepen. Trekt zij terug, dan is ook deze Britsche onderneming als een mislukking te beschouwen. De krijgers, die bij Gallipoli, Saloniki en aan de Tigris gestreden hebben, kunnen geen grooten dank van den voorspoed der Britsche wapenen gekregen hebben. In 't offensief mochten alleen de Boerenbevelvoerders Botha en Smits hun succes bezorgen.

't Gele gevaar.

In den tijd van spanning, die ons land doorleeft en waarin de kansen, die Nederland kan loopen om alsnog of naar de eene of aan de andere zijde in den oorlog betrokken te worden, ook om onze koloniale belangen, telkens en telkens weer gewogen worden, is 't oordeel van den voormaligen Oostenrijkschen gezant von Kuczynski in Peking niet zonder betekenis. Wat hij, die jaren lang in China heeft doorgebracht, over dit land en Joean Sji Kai schrijft, vraagt hierbij echter niet in de eerste plaats onze aandacht, deze wordt vooral getrokken door hetgeen hij over Japan opmerkt: Japan, zoo zegt hij, wenscht tegenwoordig niet zoozeer naar territoriale verovering in China dan wel China nauw aan zich te verbinden, als bondgenoot of vazal. Sinds de verovering van Kiautsjau laat J. zich niet meer veel gelegen liggen aan hetgeen in Europa geschiedt. J. doet eigenlijk niet anders dan Engeland en Rusland gedaan hebben om hun macht en bezit uit te breiden. Ook Amerika met zijn Monroeleer kan 't als voorbeeld nemen. Sedert J. als de grootste mogendheid in Oost-Azië erkend is, beschouwt het zich sterk genoeg om zijn hegemonie daar ook tegenover Europa staande te houden.

Azië voor de Aziaten en onder leiding van Japan. Hebben de Chinezen nog geen begrip van die leer, dan moet die hun ingeprent worden. Gaat dat niet met China, dan maar tegen China. Wie die plannen zal willen verhinderen, hij moge zijn wie hij wil, al ware het zelfs de Engelsche bondgenoot, dien beschouwt Japan als zijn vijand.

Volgens 't artikel in 't Fremdenblatt wordt de band tusschen Engel. en Japan lossen, daarentegen zoekt Rusland

hechter vriendschap met Japan, dat hierin echter een bewijs leest van R.'s zwakheid. Door den bril, die Kuczynski opzet, meent hij van Jap. zijde nog de meeste sympathie voor Duitschland te moeten verwachten, al heeft de behoefte, om dit land uit China te verdrijven, Jap. er ook toe gebracht in den huidige oorlog tegen D. partij te kiezen.

Met eenige afwisseling op 't gewone thema, komt de beschouwing neer op een herhaling van hetgeen F. Eissenhardt reeds in October 1897 schreef: Japan schlägt los, wenn es glaubt, seine Zeit is gekommen. Is Nederlandsch-Indië hierop bedacht en berekend?!

Duitsch Oost-Afrika.

De voorspoed blijft hier aan de zijde van de Boeren. Generaal van Deventer versloeg den 19n April de bij Koanda Irangi opgesteld D. macht. Terwijl het centrum der Boerenafdeeling stand hield, zwermde de vleugels uit, zoodat de verdediger daar door geweerd en geschutvuur werd bestookt. De „burgers” bleven gedekt, zoodat zij geen doel aanboden. Na twee dagen vechters verbrandden de D. hun laatste voorraden en trokken overhaast terug, om geheele insluiting te voorkomen. Daarom werd de vervolging ingezet.

Volgens officieel bericht uit Kaapstad heeft generaal van Deventer in den loop van zijn opmarsch van Arusha naar de Tanganyika-spoorbaan een groot aantal Zuid-Afrik. gezinnen bevrijd, die door de D. als politieke gevangenen waren opgepakt in hofsteden om de Kilimandjaro gelegen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Het nut van den cocospalm.

Een Singhaleesch spreekwoord zegt: „de cocospalm is voor 99 doeleinden geschikt en het honderdste zal nog wel gevonden worden”, welke uitspraak op afdoende wijze zijn groot nut illustreert.

Ofschoon het doel van de cocoscultuur in verreweg de meeste gevallen uitsluitend ligt in het winnen der vruchten, neemt dit niet weg, dat verscheidene andere deelen van dezen boom op eenigerlei wijze nog eene nuttige toepassing vinden. Zoo bestaat het buitenste gedeelte van den cocostam uit een bijzonder hard soort hout, dat voornamelijk voor binnenwerk in de huizen en voor het vervaardigen van inlandsche snuisterijen wordt gebruikt; op de Europeesche houtmarkt is het niet bekend. De wortels van den cocospalm dienen voor de bereiding van inlandsche geneesmiddelen. Verder worden de wortelvezels wel tot vlechtwerk gebezigd voor het maken van mandjes, enz. De jonge cocobladeren doen in hun geheel veelvuldig dienst voor versiering bij inlandsche feesten; de enkele bladslippen dienen tot allerlei vlechtwerk voor korstendig huiselijk gebruik en van de bladnerven worden bezems gemaakt. Uit den jongen bloemstengel wordt palmsap afgetapt, waaruit men palmwijn, azijn, gist en arak verkrijgt.

Dit is slechts een korte opsomming van al de toepassingen, die buiten de vruchten van de verschillende deelen van den cocospalm worden gemaakt, in hoofdzaak voor de inlandsche huishouding.

Ook van de vruchten gaat geen enkel bestanddeel verloren. Vallen zij nog zeer onrijp af, dan worden er geneesmiddelen uit bereid; bij meer gevorderden wasdom wordt het cocosvleesch rauw, of met andere spijzen gekookt, veel gegeten, terwijl het cocoswater in die fase een verfrischend drank oplevert. Voor de vervaardiging van cocosolie worden de verse rijpe vruchten gebruikt, terwijl de gedroogde zaadkernen de zgn. copra leveren, die tegenwoordig zulk een belangrijk handelsartikel voor de Europeesche nijverheid is geworden. Uit den binnensten harten vruchtwand worden allerlei artikelen voor de inlandsche huishouding gemaakt, o.a. lepels, drinkbekers, inhoudsmaten, enz., en de vezelige vruchtwand levert de bekende cocosvezel, die geplouwd wordt om er touwwerk, matten en talrijke andere zaken van te vervaardigen.

Het bovenstaande ontleenden wij aan een pas verschenen, fraai geïllustreerd werk, getiteld: Cocos nucifera. Handboek voor de kennis van den Cocospalm in Nederlandsch-Indië, zijne geschiedenis, beschrijving, cultuur en producten, door Dr. F. W. T. Hunger (Amsterdam, Scheltema en Holkema's Boekhandel).

Het boek maakt een voortreffelijken indruk en voldoet o.i. werkelijk in een bestaande behoefte, vooral nu de cocoscultuur in Ned.-Indië gaandeweg meer als Europeesche cultuur beoefend wordt.

Het pokkegevaar in Ned.-Indië.

Bij G. Kolff en Co., te Batavia, is verschenen eene brochure, getiteld: Is wettelijke vaccinatie- en revaccinatie-dwang noodzakelijk, gewenscht en mogelijk? Eene historische bijdrage ter voorkoming van het pokkegevaar in deze streken. Ofschoon de titel wel wat veel zegt, immers de schrijver, de inlandsche arts Fred. M. Wuller, behandelt achtereenvolgens slechts de pokkegevallen in Paloe, To-waëli en Toli-Toli van de afdeeling Midden-Celebes (in 1905) en die in de afd. Amoerang, Tondano, Menado, Sangi- en Talaut-eilanden (1913) (in welke streken de schr. gelegenheid had om den aard en de verbreiding der pokziekte na te gaan), is het geschrift niettemin zeer leerrijk.

De heer W. beschrijft daarbij o.a. een inlandsche Boegineesche wijze van vaccineeren, die eigenlijk in het geheel geen nut sticht en daarom de bevolking er afkeerig van maakt. Dit vaccineeren geschiedt n.l. op primitieve wijze, middels een scherp mes, dat den inhoud van een verse pokpuist in den kuit brengt. Hierbij wordt niet alleen de oppervlakkige laag der huid gekleefd, doch doorgedrongen tot in het subcutane vetweefsel en de spier. Daardoor ontstaat naar verhouding van de dikwijls lange en betrekkelijk te diepe snede een groote pokpuist met tengevolge daarvan allerheftigste reactie-verschijnselen, die vooral voor kinderen noodlottig kunnen zijn en welke operatie groote littekens achterlaat; littekens, die al op een goeden afstand duidelijk zichtbaar zijn. De schr. vernam van bewoners van Toli-Toli, die zich op die Boegineesche wijze door inenting voor de zware ziekte hadden willen behoeden, dat er nog betrekkelijk velen aan bezweken waren, zoodat zij feitelijk niets aan de vaccinatie hadden.

Deelen wij nog mede, dat de heer Wuller zich schaaft aan de zijde van hen, die wettelijke vaccinatie-dwang prefereren en dat hij hoopt op de medewerking van ieder, wien de volksgezondheid na aan het hart ligt.

Ned.-Indisch Rubber Tijdschrift.

Het Ned.-Indisch Rubber-Tijdschrift zal maandelijks te Batavia verschijnen met redactionele medewerking uit alle rubberkringen, terwijl de heer Van de Leemkolk als redacteur-secretaris zal optreden.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering op het leven

Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Levensverzekering

in elken vorm.

Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma COSTER VAN VOORHOUT & Co.
te Soerabaia.

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS

Heulstraat 13 Telefoon 2005

Noordeinde 17a Telefoon 6537

.... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs

Steeds ruime sortering, prima coupe en kwaliteiten.

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten
GUMMIHAKKEN. CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald
en thuisbezorgd.

N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

Winkelvereniging H. J. B.

Specialiteit in COMESTIBLES

KOLONIALE WAREN

INDISCHE INGREDIËNTEN

NOACK'S FIJNE VLEESCHWAREN

WIJNEN

van The Continental Bodega-Comp.

Obrechtstraat 198, Telefoon Haag 3641

Obrechtstraat 4, Telefoon Haag 3414

Atjehstraat 68, Telefoon Haag 1437

Stevinstraat 109, Telefoon Schev. 147

Koloniaal Instituut.

Volgens een bericht in de dagbladen is, in de op 26 April j.l. gehouden bestuursvergadering van het Koloniaal Instituut, tot algemeen secretaris benoemd de heer D. W. F. van Rees, gewezen vice-president van den Raad van Ned.-Indië.

Dr. J. Dekker is, wegens langdurige ongesteldheid, met ingang van 1 Januari 1916, eervol ontheven van zijn betrekking als directeur van de afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, zoodat die betrekking dan komt te vaceren. (Zie ook Ind. Merc. dd. 28 April j.l.).

Geneeskruiden van Ned.-Indië.

Het Pharmaceutisch Weekblad schrijft o.a.: Naar wij van wel ingelichte zijne vernemen, zal in de maand Juli te Utrecht ter gelegenheid van de algemeene vergadering der Ned. Mij. tot bevordering der Geneeskunst eene tentoonstelling worden georganiseerd op het gebied der geneeskruiden van Nederlandschen oorsprong. Ook die van de Nederlandsche koloniën zullen, dank zij de medewerking van het Koloniaal Instituut en verschillende andere koloniale ondernemingen, worden vertegenwoordigd.

Literatuur over tropische cultures enz.

Het kan o.i. nuttig zijn te wijzen op het navolgende. In den laatsten tijd vindt men in De Indische Mercur nu en dan een rubriek, getiteld: „Koloniaal Instituut. Afdeling Handelsmuseum. Literatuur”, waaronder de volgende toelichting:

„Onder dit hoofd zal regelmatig worden gepubliceerd een overzicht van de titels der tijdschrift-artikelen, welke betrekking hebben op de werkzaamheid der afdeling, voor zover deze tijdschriften zich bevinden in de Bibliotheek van het Koloniaal Instituut (Haarlem, Paviljoen) en aldaar kunnen worden geraadpleegd. Aan hen, voor wie een bepaald artikel van bijzonder belang mocht wezen en die niet in staat zijn van de bibliotheek gebruik te maken, kan op aanvraag een reëraat van den inhoud worden verstrekt. Losse afleveringen van tijdschriften worden niet uitgeleend, overdrukken, indien aanwezig, wel.

De titelopgaven zijn vereenigd tot vier rubrieken, welke in vier groepen zijn verdeeld, zoodat iedere rubriek om de vier weken terugkeert.

Aan belangstellenden zal op aanvraag regelmatig een overdruk van de opgaven betreffende een of meer bepaalde rubrieken worden toegezonden.

Correspondentie over dit onderwerp is te richten aan de Afdeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, Haarlem.

In het Nr. van 28 April van De Indische Mercur vindt men een dergelijke opgave, met de nieuwste literatuur over groote cultures (als suiker, koffie, cacao, tabak en rubber).

Een niet-onvoordeelige positie.

De Deli-Crt. berekende wat een wd. assistent bij de tabakscultuur ter Sum. Oostkust aan gratificatiën en rente had ontvangen, sedert hij in 1892 als nieuweling in dienst trad.

In 1898 ontving deze zijn eerste gratificatie, bedragende f 1078.44. In de volgende jaren tot 1913 ontving deze assistent resp. f 996.88; f 1848.22; f 1509.84; f 1959.84; f 2045.45; f 1640.80; f 4467.12; f 5317.72; f 569.16; f 2017.69; Nihil; f 3748.32; f 10.964.95; f 10.992.40 en f 6819.30.

Nu betaalt de Deli Maatschappij een rente van 5 pCt. aan de assistenten over hun deposito bij de maatschappij, terwijl in de jaren 1913 en 1914 zelfs 8 pCt. werd uitgekeerd, in verband met de hooge dividenden van die jaren.

Wanneer deze assistent nu al die jaren van zijn salaris, oplopend van f 200 tot f 400, was rondgekomen, dan zou hij, gerekend tot eind 1915, bij de maatschappij een kapitaal te goed hebben van niet minder dan f 83.003.38.

Men zal niet kunnen ontkennen, dat dit een schitterend financieel resultaat is, vooral omdat de bezitter tot zijn dood bovendien een pensioen van f 1000 per jaar geniet.

Nu weten wij wel, dat het resultaat in de werkelijkheid minder mooi is, dat de meeste assistenten heel wat minder hebben bespaard, dat er zijn, die nagenoeg geen cent hebben overgehouden, maar aan de voorwaardelijke geboden doet dat niets af. Zelfs als men van de hooger genoemde som een f 13.000 afrekenen voor de eerste jaren met een klein salaris en voor de kosten van het verlofssalaris, dan is een sommetje van 70 mille met een pensioen van f 1000 per jaar niet slecht te noemen. We kennen ten minste menschen, die er naar snakken.

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer.

Verschenen is het (1e) jaarverslag over 1915 van het Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer, opgemaakt door den Directeur, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn.

Wij ontleenen er aan, dat het Museum ten volle voldoet aan de verwachtingen, door zijne ontwerpers daaraan gesteld. Binnen de grenzen toch der beschikbare middelen, werd een gebouw verkregen voldoende aan een tweeledigen eisch, genoegzame ruimte voor stofvrije opstelling van de verzamelingen en tevens gelegenheid voor het houden van voordrachten voor een auditorium van een 80-tal personen. Door de verzamelingen op te stellen in wandkasten, verdeeld over twee verdiepingen met uitzondering van enkele groote stukken, welke in de zaal plaats vinden, blijft daarin ruimte voor het houden van voordrachten. In de museumlokaliteiten wordt (sedert 1 Jan. 1916) o.a. een cursus in suikercultuur en -techniek gehouden.

Van particulieren zoowel als cultuurondernemingen onderfond het Museum veel steun; verschillende schenkingen werden gedaan; de Regering verleent subsidie, enz.

Het jonge Museum mocht zich verheugen in een druk bezoek, niet alleen van de leerlingen der te Deventer gevestigde Koloniale Landbouwschool en andere onderwijsinrichtingen, maar ook van het groote publiek.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 17: De beetwortelsuikerindustrie in Noord-Amerika, door Dr. H. C. Prinsen Geerligns. — Kamers van Landbouw in Ned.-Indië. Aanvullingen en verbeteringen, door T. Ottolander (vervolg). — Aanwijzing van de in 1916 in Indië te ontvangen middelen. — De landbouw in Suriname. Lezing gehouden voor de Surinaamsche Landbouwvereeniging te Paramaribo, door den heer H. J. van Hasselt, directeur van het Gouv. Rubberbedrijf op Java. — Begroting van Curaçao voor 1917. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoodat de overige wekelijksche rubrieken.

Schoolatlas van Ned. Oost-Indië.

De heer W. van Gelder, oud-inspecteur van het Inlandsch onderwijs in Ned.-Indië, heeft van zijn bekenden schoolatlas

van Ned. Oost-Indië een nieuwen druk (nu reeds den derdienden) het licht doen zien.

Voor deze uitgave zijn alle kaarten opnieuw herzien en bijgewerkt. De bladen 3 en 11 (West-Java en de Molukken met Timor) zijn gedrukt naar nieuwe gravures; blad 8 bevat een nieuw kaartje van de grondgesteldheid van Sumatra, bewerkt naar de in 1914 verschenen geologische kaart van Ned.-Indië, samengesteld door E. C. Abendanon. Op dat blad komen ook opnieuw gegraveerde kaartjes van de Minahassa en de Ambonsche eilanden voor. De bladen 6 en 7 waren al afgedrukt, toen het Gouvernement Sumatra's Westkust in eene residentie werd veranderd en de residentie Oostkust van Sumatra tot Gouvernement werd verheven. Op de algemeene overzichtskaart en in de inhoudsopgave kon echter met deze wijziging nog rekening worden gehouden. Blad 12 vertoont Ned. Oost-Indië met omgeving in verschillende kleuren, waardoor men een goed idee krijgt van de uitgestrektheid van den Indischen Archipel. Aan het slot vindt men een alphab. lijst van de op deze kaart voorkomende namen, zoodat een lijst der alph. namen der andere bladen te zamen.

Alles bij elkaar genomen legt deze Atlas getuigenis af, dat de bewerker er naar streeft hem meer en meer te volmaken, en is het onze overtuiging, dat hij een plaatsje verdient niet alleen op de scholen, maar ook in leeszaalen, op de kantoren van bij Indië geïnteresseerde ondernemingen, ja op de schrijftafel van ieder, die op algemeen geographisch gebied zich in Indië wenscht te oriënteren.

De bladen zijn gelithografeerd bij J. Smulders en Co. te 's-Gravenhage, welke firma een woord van lof verdient voor de keurige uitvoering in kleuren van dezen atlas; het wil ons echter voorkomen, dat de kleuren van enkele detailbladen te hard zijn, zoodat bijv. het kaartje op blad 7, dat eene overigens zeer verdienstelijke voorstelling bevat van het cultuurgebied van het Gouvernement Oostkust van Sumatra.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 'smorgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad,

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.**Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:**

Verslag van de Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West”, over het jaar 1915.

In den loop van het verslagjaar traden toe als leden van de Studie-Commissie de heeren Dr. G. A. J. Hazeu, Directeur van het Departement van Onderwijs en Eeredienst in Ned.-Indië, met verlof in Nederland en Prof. C. W. Weijs, c.i., Hoogleraar te Delft.

Een zeer groot verlies leed de Studie-Commissie door het overlijden, op 27 September 1915, van haren zoo hoog gewaardeerden Onder-Voorzitter, den Heer Mr. C. Th. van Deventer. Bij het uitbrengen van dit verslag is het haar eene behoefte met een woord van oprechte hulde en diep gevoelden dank voor het vele, wat hij voor onze Commissie en voor haren arbeid was, de nagedachtenis van dezen, helaas, te vroeg heengegane, ons allen zoo sympathieken medewerker te eeren.

Op de vergadering van 23 October 1915 werd Prof. Weijs door onze Commissie tot haren Onder-Voorzitter benoemd. De heer Dr. H. Onnen trad af als lid der Commissie, omdat hij meende dat deze te Wageningen beter ware te vertegenwoordigen door een der Leeraren van de Hoogere Landbouwschool. Een vervanging van genoemd lid in dezen zin is in overweging.

Door bijzondere omstandigheden, hoofdzakelijk het belang der te Delft studeerende jongelieden, besloot de heer Mr. J. H. Abendanon het Voorzitterschap neer te leggen; als lid zou hij gaarne echter zijne krachten aan de Commissie blijven wijden. Daar de Heer Abendanon, onder betuigingen van leedwezen van de zijde der Commissie, door deze niet was te bewegen op zijn besluit terug

BEËEDIGD EXPERT,

Inkoop van Oud-Indische Brillanten, Paarden, Juweelen, enz.

N. BLOM,

Nieuwe Heeregracht 25. Tel. Interc. 8320. AMSTERDAM.

G. ED. BORST

Vlamingstraat 23-25-27

DEN HAAG.

Het bekende adres voor

HEEREN

MODE

ARTIKELN

Regulateurs, Westminster Carillons

met speelwerk. - Speciaal voor Indië.

GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN

Goedkoopst adres voor Waltham en Zenith Horloges.

Armband Horloges voor Heer en Dame.

J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35
t/o de Oude Molstraat. ZIE ÉTALAGE.

HUPFELD's FILIAAL

Directie:

DUWAER & NAESSENS

PIANO-, PHONO- en MUZIEKHANDEL

is gevestigd:

's-GRAVENHAGE
Kneuterdijk-Heulstraat,
Tel. No. 27.

AMSTERDAM
Stadhouderskade 19,
Tel. No. 4698.

Sigarenhandel D. NIEUWSTRATEN

Zoutmanstraat 2A hoek Witte de Withstraat

Telefoon Haag 4057

Magazijn 1ste Klasse.

Speciaal ingericht voor verzending naar de Tropen

GROOTE SORTERING SIGARETTEN.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte

Goederen. :: Stalen op aanvraag.

te komen, werd op de vergadering van 11 December j.l. tot de keuze van een nieuwen voorzitter overgegaan en de Onder-Voorzitter, Prof. C. W. Weijs, als zoodanig benoemd. In zijne plaats werd, bij acclamatie, de Heer Mr. Abendonon tot Onder-Voorzitter gekozen. Beide heeren namen hunne benoeming aan.

Door een onverwacht vertrek van den heer Grooss ging het Secretariaat tijdelijk over op den Heer T. H. R. Neumann.

De Commissie is thans samengesteld als volgt:

Prof. Dr. J. H. E. Kern, Eere-Voorzitter, Utrecht; Prof. C. W. Weijs, c.i., Voorzitter, 's-Gravenhage; Mr. J. H. Abendonon, Onder-Voorzitter, 's-Gravenhage; T. H. R. Neumann, wnd. Secretaris, 's-Gravenhage; Prof. Mr. D. van Blom, Delft; M. C. Brandes, Hilversum; J. C. van Eerde, Amsterdam; D. H. Havelaar, c. i., Rotterdam; Dr. G. A. J. Haze, 's-Hage; H. van Kol, c. i., Voorschoten; Dr. J. J. van Loghem, Amsterdam; Prof. Ch. A. van Ophuysen, Leiden; Dr. H. R. Roll, 's-Hage; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, Leiden; Dr. H. D. Tjeenk Willink, Deventer.

Gedurende het verslagjaar werden vier vergaderingen gehouden, t.w. op 27 Februari, 13 Juli, 23 October en 11 December. Al deze vergaderingen werden zeer ten genoegen der Commissie, door den voorzitter van „Oost en West” bijgewoond.

Zoals in het vorige jaarverslag is vermeld geworden werd uit de Studie-Commissie eene sub-Commissie aangewezen ter overweging van maatregelen, ter verkrijging van betere aansluiting van het onderwijs in Indië bij dat in het Moederland, in het bijzonder bij het hooger onderwijs. Die sub-Commissie heeft, in overeenstemming met onze Studie-Commissie, hare werkzaamheden geschorst, omdat van Regeeringswege eene Commissie werd ingesteld, die ook dat onderwerp te behandelen zou hebben en het gewenscht voorkwam het rapport van die Regeerings-commissie af te wachten.

Door den vertegenwoordiger van het Studiefonds „Midden-Java”, den heer D. J. A. Westerveld, werd tot de Studie-Commissie het verzoek gericht om als gemachtigde van dat fonds, ten behoeve van zijne pupillen, in Nederland te willen optreden. Overeengekomen werd dat de Studie-Commissie toezicht zal houden op de pupillen van dat fonds in Nederland, en dat de hun door dat fonds te verstrekken toelagen ook door tusschenkomst van de Vereeniging „Oost en West” zullen worden uitbetaald.

Wat het Kernfonds betreft, waaruit de Studie-Commissie indertijd een bedrag van f 200 ontving, onder toezegging van een geregelde toelage, van welke laatste echter tot nu toe nog niets gekomen is, ontving de Commissie de mededeeling van Dr. Hazeu, als bestuurslid van dat fonds, dat de bestuursleden van het Kernfonds successievelijk uit Indië vertrokken waren, zoodat hij ten slotte alleen overbleef en toen het kapitaaltje van dat fonds, ten bedrage van ruim f 4000, had vastgezet. Bij terugkeer in Indië zou de heer Hazeu maatregelen nemen om uit dat fonds iets ten bate van de Studie-Commissie te doen.

Waar geen aanraking bestond tusschen onze Commissie en de N.-I. Onderwijs- en Studiekas en in bepaalde gevallen gevoeld was, dat daaruit nadeelen konden voortvloeien voor in Nederland studeerende Indische Jongelieden, werd besloten tot het bestuur dier Studiekas het verzoek te richten, aan Inlandsche jongelieden geen steun te verliezen zonder advies van de Studie-Commissie. Als gevolg van dat verzoek werd van gezegd Bestuur bericht ontvangen, dat het zich bereid verklaarde om met onze Commissie samen te werken en daartoe een lid van de Studie-Commissie in dat Bestuur te benoemen. Onze voorzitter, Prof. C. W. Weijs, dezerzijds daartoe aangewezen, ontving en aanvaardde sedert die benoeming. Ten einde deze zeer op prijs gestelde voeling met de Studiekas nog meer te bevestigen werd besloten om een lid van het bestuur der Studiekas tot lid van onze Commissie te benoemen en daartoe den heer Fabius, gedelegeerd lid van genoemd bestuur, aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West” voor te dragen.

Van oordeel dat het voor een over en weer voeling-houden gewenscht zoude zijn dat in onze Studie-Commissie zitting hadden een lid van het bestuur van het Julianafonds en een van het Max Havelaarfonds, terwijl de voeling met dit laatste door den dood van den heer Van Deventer verbroken was, werd door onze Commissie besloten den heer Dr. Hendrik Muller, voorzitter van het Max Havelaarfonds, voor eene benoeming als lid van de Studie-Commissie, aan het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” voor te dragen.

De uitslag van de examens te Delft was weer weinig bevredigend. Waar jaar in jaar uit de resultaten slecht waren rees de vraag, of het niet wenschelijk zou zijn om de ouders van sommige aldaar studeerenden daarmede in kennis te stellen, ten einde hen in hunne verwachtingen niet te leuren te stellen. De heer Hazeu zou, in Indië teruggekeerd zijnde, de betrokken ouders daarop wijzen, hoewel hij daarvan weinig resultaat verwachtte, omdat de ouders in den regel daarin hun zin volgen.

Voorts werd door Prof. Weijs de wenschelijkheid beoogd om de ouders der te Delft studeerende Inlanders in overweging te geven aan de Studie-Commissie een volmacht te geven om als voogd op te treden, daar de Inlandsche studenten steun noodig hebben en de machtiging van de ouders op hen meer invloed zou uitoefenen.

Voor zoover de gegevens strekken, bedraagt het aantal der in Nederland studeerende jongelieden uit Ned-Indië thans 108 (43 Inlanders en 65 Chineezers).

In den loop van het jaar keerden 3 jongelieden naar Indië terug, en wel:

1 na voltooide studie, door de Regeering uitgezonden als machinist bij de tinwinning op Banka;

2 voorloopig terug naar Indië; 1 is weer terug in Holland voor verdere studie; de andere komt niet terug, omdat hij Pangeran is geworden.

Twee Javanen zijn arts geworden; de een wil door studeeren voor oogheelkunde; de andere volgt den cursus van tropische ziekten.

Een Javaan behaalde de acte Middelbaar wiskunde K¹ en solliciteert naar eene administratieve betrekking in Ned-Indië.

C. W. WEIJS,

Voorzitter.

F. H. R. NEUMANN,

wnd. Secretaris.

Verlag omtrent den financiëleen toestand van het Koloniaal Arbeids- tevens Informatie-Bureau „Oost en West”.

Zoals uit het verslag over het jaar 1914 blijkt (Koloniaal Weekblad van den 10en Juni 1915 No. 24, bladz. 7), sloot dat jaar op ultimo December met een saldo aan contanten van f 1220.42½, benevens 2 certificaten N.W.S., ieder groot nominaal f 1000.

Wel vermeerderden de plaatsingskosten van f 37.50 tot f 275 en werd aan abonnementsgelden ontvangen f 130 tegen f 120 in 1914, toch sloot het jaar 1915, wegens het nadeelig verschil tusschen uitgaven en ontvangsten met slechts f 450.12½, benevens 2 certificaten N.W.S., ieder groot nominaal f 1000, zoodat de beschikbare fondsen dus met f 770.20 verminderden.

Het betalen van vergoeding voor plaatsingskosten gaat niet zoo als wel gewenscht zoude zijn.

Uit deze bron van inkomsten zullen op den duur de uitgaven van het bureau te goed gedaan moeten kunnen worden. Daar is het echter verre van af. Wij gaven, zooals in het verslag van het voorgaande jaar is vermeld, in verband met den in de algemeene vergadering der vereeniging „Oost en West” in Juli 1914 uitgesproken wensch, de bemiddelingskosten prijs, welke oorspronkelijk van de geholpen werkzoekenden werden gevraagd. Maar ook de vordering dier kosten van de werkgevers ondervindt bezwaar.

In den loop van het jaar 1915 deed zich o.a. het geval voor, dat een der geabonneerden van meening bleek, dat met de betaling zijner contributie van f 10 's jaars hij zonder verdere vergoeding beschikken kon over de personen, die zich bij het bureau voor een plaatsing aangemeld hadden.

Toen de wd. Directeur er op wees, dat met de contributie van f 10 's jaars de plaatsingskosten zelfs niet voor een klein gedeelte gedekt werden, maakte hij aan de reeds aangeknoopte onderhandelingen met den door hem volkomen geschikt bevonden candidaat een einde, alléén omdat hij bezwaar had tegen het voldoen van de plaatsingskosten aan het bureau. Hij engageerde twee andere jongelieden langs den weg, ons hem aangewezen.

Dit voorbeeld staat sinds de oprichting van het bureau, helaas, niet alleen. Overigens wordt verzocht te mogen refereren aan het verslag van den wnd. Directeur over het jaar 1915.

's-Gravenhage, 1 Januari 1916.

De Beheerder,

HARTING.

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1915.

ONTVANGSTEN.

Saldo in kas op 1 Januari 1915	f 1220.42½
1. Abonnementsgelden	„ 130.—
2. Plaatsingsgelden	„ 275.—
3. Rente	„ 66.41
Totaal	f 1691.83½

UITGAVEN.

1. Tractementen en toelagen	f 900.—
2. Administratiekosten	„ 114.—
3. Advertentiekosten	„ 213.71
4. Schijfloon van den wnd. Directeur	„ 14.—
Saldo in kas op 1 Januari 1916	„ 450.12½
Totaal	f 1691.83½

BESCHIKBARE FONDSEN.

2 Obligatiën N.W.S. ieder groot nominaal f 1000	f 2000.—
Aan contanten. Saldo op 1 Januari 1916	„ 450.12½
Totaal	f 2450.12½

's-Gravenhage, 1 Januari 1916.

De Beheerder,

HARTING.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.

Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electricisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.

PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, WEIMARSTRAAT 16a bij de
Suezkade, DEN HAAG.
Levering van abonnementen op alle
Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
en Modeplaten.
ADVERTENTIE-BUREAU.
Grootte keuze Geïllustreerde Briefkaarten.
LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

M. VISSER,

voorh. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

Marque Déposée „AU-CONDOR”

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLERTabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualitéExportation Importation
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES**CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel**Waldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag
Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.**Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia**Engros-Detail. Import-Export.
Gratis Verpakking voor Indië.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAÏ

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.

Dunklerstraat 33 hoek
Valeriusstraat.**Vereeniging OOST en WEST.**
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.
Paedagogische adviezen
Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen aan spraakgebrekkigen.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.**OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.**

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100, 's-Gravenhage,	{	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	{	Leiden Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47 ^{bis} ,	{	Utrecht Maleisch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West:
- I. De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- II. De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

STENDERT BRUIN

Valeriusstraat en Lubeckstraat

TELEF. 6359.

MANUFACTUREN, LINGERIEËN,
MODE ARTIKELEN.

CONFECTIE. CORSETTEN.

J. B. HEIJDEMAN,

CONFISEUR. - PATISSIER.

Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres

Zoute Krakelingen.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

ERNEST CASSUTTO & A. KERVEL

TANDARTSEN,

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: Scheveningen 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

**Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels**Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of 150.- p. j. af.
VLEUGELS „18.- „ „ „180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.**GOOSEN & SWAGERMAN**
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149**Genealogisch Heraldisch Bureau**

Carl Köffler, Den Haag, Obrechtstr. 181. Tel. 7840.

BELAST ZICH MET:

Het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin; het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands; het opsporen van familie-wapens en zegels; het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der officieele bewijsstukken; het bijeenbrengen der benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering; het oplossen van onbekende wapens; het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz; het graveeren van cachetten en zegelringen in alle metalen en halfedelgesteenten, het vervaardigen van stempels en cliché's tot het bedrukken van postpapier, het branden van wapens in glas, het leveren van boekbanden, portefeuilles, etc., met in leder gedreven wapens, enz., alsmede het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht” voor Genealogie en Heraldiek.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en 13 DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

DORDTSCHER BANK'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
behandelt alle Bankzaken.**J. C. NIEUWSTRATEN,**
Juwelier.Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.
PIET HEINSTRAT 128, o. d. Zoutmanstr.Telefoon 3364. **FA LOUIS RETÈL,** Telefoon 3364.

Koloniale Waren en Comestibles.

Delicatessenhandel.Oudste en meest bekende adres in Duinoord en Zorgvliet.
Prima kwaliteit, concurrerende prijzen.UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90**Brengt een bezoek aan BOEATAN**

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

Blousenmagazijn LA FAYETTE

25 Papestraat - Den Haag

Tel. H. 8966.

BLOUSES - PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN in frotté en linnen.

Indische Uitrustingen.

M. P. MULLER,

Galileistraat 133 en 129

Tel. H 6375

Valeriusstraat 13

Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electriche Ornamenten.

BADEN EN GEYSERS.

**Dames- en Kinderkleding
naar maat.**Alle genres DAG- en AVONDKLEEDING
met en zonder stofleveringBeleefd aanbevelend, **JOHA v. d. VELDE,**
Jac. Gillisstr. 29 bij Stadh. plein. - Den Haag.

Drukkerij ten Hagen

 levert tegen billijken
prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.**P. B. VAN MOORSEL & CO**Kerkplein 11-12, naast het Hooftpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den HaagGoedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.**VAN SEVENTER & PALUDANUS**
KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.-

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen